

04.05.2015

Ryj/1

§ 479

Lausunto erityisryhmien alennus- ja vapaalipuista sekä oikeudesta matkustaa ilman lippua uudessa vyöhykemallissa

HEL 2015-002286 T 08 02 00

Päätös

Kaupunginhallitus päätti panna asian pöydälle.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Pekka Sauri

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kaupunginhallitus päättää antaa Helsingin seudun liikenne –kuntayhtymälle seuraavan lausunnon erityisryhmien alennus- ja vapaalipuista sekä oikeudesta matkustaa ilman lippua uudessa vyöhykemallissa:

Helsingin kaupunki pitää perusteltuna lausuntopyynnössä esitettyä erityisryhmien lippujen hinnoitteluperiaatetta. Kun mahdolliset lisäalennukset, vapaaliput tai oikeus matkustaa ilman lippua perustuisivat jatkossa vain liikennepoliittisiin linjauksiin ja liikenneturvallisuuteen, olisivat perusteet yhtenäiset koko seudulla.

HSL:n nykyiset alennus- ja vapaalippujen myöntämisperusteet on määritelty pääosin 80-luvulla, jolloin joukkoliikenteen esteettömyys oli nykyistä heikompi ja erityisryhmien oli vaikeampi käyttää joukkoliikennettä. Alennuksia ja vapaalippuja onkin vuosikymmenten kuluessa myönnetty vammaisryhmille myös joukkoliikenteen esteellisyyden perusteella. Tämä peruste alennuslipuille on häviämässä sitä mukaa kuin joukkoliikenteessä käytettävä kalusto ja maksulaitteet tulevat uudessa järjestelmässä olemaan pääosin esteettämiä.

Helsingin kaupunki kannattaa lausuntopyynnössä esitettyjä muutoksia alennuskäytäntöihin ja lipun ostoa koskeviin käytäntöihin sillä poikkeuksella, että sokeiden henkilöiden osalta nykyisen käytännön

04.05.2015

Ryj/1

jatkamista tulisi harkita uudelleen. Sokeille eivät matalalattiaiset kulkuneuvot tai uusi lipunleimauslaite merkitse ratkaisevaa toimintakyvyn tukea toisin kuin liikuntaesteisille.

Työryhmän suositus, että seniorilippu otetaan käyttöön 70 vuotta täyttäneille HSL:n hallituksen aiemman päätöksen mukaan, on kannatettava. HSL:n ehdotuksessa nuoret ja työikäiset kansan- ja takuueläkkeen saajat nousevat kuitenkin ongelmaryhmäksi. HSL:n tuleekin harkita, millä tavoin nämä ryhmät voitaisiin sisällyttää yli 70-vuotiaille suunnatun alennushintaisen päivälipun piiriin.

Esittelijän perustelut

Lausuntopyyntö erityisryhmien alennuslipuista ja oikeudesta matkustaa ilman lippua

Vyöhykemallin toteutuksen periaatteet on 10.12.2013 päätetty lukuun ottamatta eräiden alennus- ja vapaalippuja saavien ryhmien matkalippuja sekä oikeutta matkustaa ilman lippua.

HSL:n erityisryhmiä koskeva selvitys on valmistunut tammikuussa 2015. HSL pyytää jäsenkuntien lausuntoja muista kuin jo päätetyistä muutoksista 30.4.2015 mennessä.

Lausuntopyyntö on liitteenä 1, raportti on liitteenä 2, ote HSL:n hallituksen pöytäkirjasta on liitteenä 3, lippujen omakustannushinnat ja kuntien tuki on liitteenä 4 sekä yhteenveto asiakasryhmistä, muutosesityksistä ja alustavat myöntämisperusteet vuonna 2017 on liitteenä 5.

Lausuntopyyntö perustuu asiaa valmistelleen virkamiestyöryhmän esitykseen. HSL:n hallitus päättää asiasta vasta lausuntokierroksen jälkeen touko-kesäkuussa 2015.

Alennusryhmät

Virkamiestyöryhmä esittää että mahdolliset lisäalennukset, vapaaliput tai oikeus matkustaa ilman lippua perustuisivat jatkossa vain liikennepoliittisiin linjauksiin ja liikenneturvallisuuteen. Perusteiden tulisi olla yhtenäiset koko seudulla. Lisäksi virkamiestyöryhmä on tehnyt seuraavat suositukset:

- Työryhmän suositus on, että kaarimalliin ei toteuteta nykyisen kaltaisia eläkeläisten alennusryhmiä.

- Työryhmän suositus on, että kaarimalliin ei toteuteta nykyisen kaltaista Invalidit –asiakasryhmää eikä Sokeat –asiakasryhmää.

04.05.2015

Ryj/1

- Työryhmän suositus on, että kaarimallissa pientä lasta vaunuissa, rattaissa tai pyörätuolissa kuljettavalla on oikeus matkustaa ilman lippua vain niissä busseissa, joissa kertalipun osto tai matkakortin leimaaminen on mahdollista vain edessä
- Työryhmän suositus on, että kaarimallissa pyörätuolilla liikkuvalla on oikeus matkustaa ilman lippua vain niissä busseissa, joissa kertalipun osto tai matkakortin leimaaminen on mahdollista vain edessä.
- Työryhmän suositus on, että rollaattoria käyttävällä henkilöllä ei ole kaarimallissakaan oikeutta matkustaa ilman lippua.
- Työryhmän suositus on, että oikeus saattajaan säilytetään nykytilanteen mukaisena myös kaarimallissa.
- Työryhmän suositus on, että Suomen sotien veteraaneille myönnetyt vapaaliput säilytetään ennallaan.
- Työryhmä suosittelee, että seniorilippu otetaan käyttöön 70 vuotta täyttäneille hallituksen aiemman päätöksen mukaan.

Kaarimallissa tulisi olemaan käytössä seuraavat asiakasryhmät (alennus aikuisen hinnasta):

- aikuinen 18 vuodesta alkaen
- lapsi 7-17 vuotta, alennus 50 % kausi-, arvo- ja kertalipuista
- opiskelija 18 - 29 vuotta, alennus 50 % kausi- ja arvolipuista
- seniori 70-vuotiaasta alkaen, alennus 50 % arvolipuista klo 9 - 14 alkavilla matkoilla
- sotaveteraanit, vapaalippu (yhdistetty sotainvalidit ja rintamaveteraanit)

Oikeus matkustaa ilman lippua

Pääperiaatteena on, että kaikilla matkustajilla on voimassa oleva matkalippu. Seuraavilla ryhmillä on kuitenkin oikeus matkustaa ilman lippua:

- alle 7-vuotiaat lapset (mahdollisesti poikkeuksia U-linjoilla)
- saattaja, kun saatettavalla on Oikeus saattajaan -kantakortti
- virka-asuinen ja siviilipukuinen poliisi
- virka-asuinen HSL:n liikenteen kuljettaja (ei U-linjoilla) ja matkalippujen tarkastaja

- siviiliasuinen, työtehtävissä oleva HSL:n matkalippujen tarkastaja
- työasuinen, matkalippujen tarkastajia avustava järjestyksenvalvoja, kun tarkastajien kanssa työ- tai järjestyksenvalvontatehtävissä

Niissä busseissa, joissa matkakortin leimaaminen on mahdollista vain edessä, on seuraavilla ryhmillä oikeus matkustaa ilman lippua:

- pientä lasta (0-6 vuotta) lastenvaunuissa, -rattaissa tai pyörätuolissa kuljettava henkilö (yksi henkilö)
- pyörätuolia käyttävä henkilö

Oikeus saattajaan -kantakortti

- kuten nykyisin.

HSL:n jo päättämät uudistukset

Helsingin seudun matkakorttijärjestelmä uusitaan ja koko seudulle toteutetaan ajantasainen matkustajainformaatiojärjestelmä (LIJ2014-hanke). Samassa yhteydessä on valmisteltu seudun uutta taksa- ja lippujärjestelmää. Uusi vyöhykemalli (kaarimalli) on tarkoitus ottaa käyttöön teknisen järjestelmä uudistuksen ja matkakorttien vaihdon jälkeen noin vuonna 2017.

Taksa- ja lippujärjestelmän uudistaminen on edennyt vaiheittain. HSL:n hallitus päätti 10.12.2013 vyöhykekaarten ja lippulajien välisistä hintasuhteista uudessa vyöhykemallissa. Samalla päätettiin, että pääkaupunkiseudun alueella (Helsinki, Espoo, Kauniainen, Vantaa) on minimiostoksena kaksi kaarta. Kaarimalli mahdollistaa seudun tariffijärjestelmän alueellisen laajentamisen riippumatta kunta- ja hallintorakenteista. Vyöhykekaarten rajat perustuvat ensisijaisesti etäisyyteen Helsingin keskustasta/ keskustaan.

Asiakasryhmistä HSL:n hallitus päätti seuraavaa:

- Lapset ja nuoret: Lastenlipun ikäraja korotetaan yhdellä ikävuodella, jolloin lipun voivat ostaa 7 - 17-vuotiaat. Opiskelijalippu myönnetään 18 - 29 -vuotiaille vakinaisesti HSL-alueella asuville sekä ulkomaalaisille vaihto-opiskelijoille, jotka täyttävät muut opiskelijalipun myöntämisperusteet. Lasten ja opiskelijalippujen hinnat ovat 50 % aikuisten lipun hinnasta.

- Ikäihmiset: Perustetaan seniorilippu 70 vuotta täyttäneille vakinaisesti HSL -alueella asuville. Lippu on päiväliikenteessä kaikkina viikonpäivinä klo 9 - 14 alkavilla matkoilla kelpaava arvolippu. Lipun alennus on 50 % aikuisten arvolipun hinnasta.

- Käynnistetään jatkoselvitys muista alennus- ja vapaalipuista, oikeudesta matkustaa ilman lippua sekä mahdollisuuksista siirtää joidenkin ryhmien joukkoliikennematkojen tukeminen kuntien ostopalveluiksi. Selvitys tehdään yhteistyössä valtakunnallisten toimijoiden kanssa. Selvitetään mahdollisuutta alentaa seniorilipun ikäraja 68 vuoteen tai vaihtoehtoisesti tarjota hiljaisen ajan lippua kaikille. Lisäksi selvitetään vammaisten alennuksen nostamista 25 % suuremmaksi.

Saadut lausunnot

Asiasta on pyydetty kaupunkisuunnittelulautakunnan, opetuslautakunnan, sosiaali- ja terveyslautakunnan sekä vanhus- ja vammaisneuvoston lausunnot. Kaupunkisuunnittelulautakunnan sekä sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnot annettiin kahden äänestyksen jälkeen esittelijän ehdotuksesta poiketen. Äänestystulokset ilmenevät päätöshistoriasta.

Näiden lisäksi lausuntonsa ovat toimittaneet näkövammaisia edustavat järjestöt (Näkövammaisten keskusliitto ry, Förbundet Finland Svenska Synskadade rf, Helsingin ja Uudenmaan Näkövammaiset ry, Svenska Synskadade i Mellersta Nyland ft ja Suomen Kuurosokeat) ja opiskelijajärjestöt (Aalto yliopiston ylioppilaskunta, Haaga-Helian opiskelijakunta, Helsingin yliopiston ylioppilaskunta, Laurea – ammattikorkeakoulun opiskelijakunta ja Metropolia ammattikorkeakoulun opiskelijakunta) sekä vammaisasiamies.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan mielestä uuden lippujärjestelmän alennusmuotoja voidaan yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa, mutta niitä ei voida kokonaan poistaa esitetyssä laajuudessa. Lastenvaunujen kanssa kulkevien mahtuminen busseihin on varmistettava, jos lastenvaunujen kuljettaminen on maksullista. Rattaissa kuljetettavan lapsen ikäraja voitaisiin laskea nykyisestä 6 vuodesta. Lautakunta kannattaa kuntakohtaisen kausilipun hinnoittelumahdollisuuden säilyttämistä.

Opetuslautakunta katsoo, että lippujärjestelmässä tulee säilyttää nykyiset oppilaiden ja opiskelijoiden alennukset. Lisäksi perusopetusikäisille oppilasryhmille pitäisi lisätä Helsingin sisäisessä liikenteessä maksuton matkustusoikeus klo 9.00 – 15.00 opetussuunnitelman mukaisille opintoretkeille yms.

Sosiaali- ja terveyslautakunta kiinnittää huomiota joukkoliikenteen kehittämiseen esteettömäksi. Vammaisten henkilöiden kuljetuspalvelut tulisi ensisijassa järjestää joukkoliikennettä kehittämällä. Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että liikuntarajoitteisille, näkövammaisille ja vanhuksille tarjotaan jatkossakin alennuksia kuten

nykyisin. Lautakunta pitää myös tärkeänä, että pyörätuolien ja lastenvaunujen käyttäjille suunnatut edut on pidettävä ennallaan, ja myös rollaattorien ja muiden apuvälineiden käyttö on huomioitava.

Vammaisneuvosto pitää tärkeänä yhdenvertaisten ja esteettömien joukkoliikennepalvelujen kehittämistä. Vammaisneuvosto kannattaa alennuskriteereiden yksinkertaistamista ja yhdenmukaistamista, mutta ei alennuksen poistoa kokonaan joiltakin alennusryhmiltä. Oikeus matkustaa ilman lippua on säilytettävä pientä lasta kuljettavilla, pyörätuolilla liikkuvilla ja rollaattorilla liikkuvilla. Oikeus saattajaan on säilytettävä nykyisenlaisena.

Vanhusneuvosto pitää seniorilipun aikarajausta 9.00 – 14.00 tarpeettomana. Rajaus ottaa huomioon ikääntyneiden tärkeät liikkumistarpeet. Oikeus liputta matkustamiseen tulisi olla myös rollaattorilla tai pyörätuolilla liikkuvilla niissä busseissa, joissa lippua ei voi leimata keskiovelle.

Näkövammaisten Keskusliitto ry ym. kiinnittävät huomiota esteettömän joukkoliikenteen tarpeeseen ja yhdenvertaiseen kohteluun. Yhdistysten mielestä vammaisten henkilöiden alennus- ja vapaaliput tulisi säilyttää myös jatkossa.

Opiskelijajärjestöt kiinnittävät huomiota yli 29 -vuotiaiden opiskelijoiden asemaan ja lastenvaunujen kanssa liikkuvien kulkemiseen.

Vammaisasiamiehen lausunnon mukaan invalidien ja sokeiden nykyisillä asiakasryhmillä on säilytettävä 50 % alennus.

Pääkaupunkiseudun koordinaatioryhmä on käsitellyt asiaa kokouksessaan 24.4.2015. Ryhmä päätti merkitä selostuksen tiedoksi.

Nykytilanne

Alennusliput

Aikuisten kausi- ja arvolippujen hinnoista alennuksia saavat asiakasryhmät vuonna 2015 ovat

- lapset 7-16 v, alennus 50 %
- opiskelijat 17 v alkaen, alennus 50 % (alennusryhmä 2); erillisten myöntämisperusteiden mukaan, 30 vuotta täyttäneiltä vaaditaan lisäksi Kelan opintotukipäätös
- eläkeläiset, jotka saavat Kelan takuueläkettä; alennus 50 % (alennusryhmä 2)

- eläkeläiset, jotka saavat Kelan kansaneläkettä; alennus 25 % (alennusryhmä 1)

- invalidit, joilla on liikuntaeste; alennus 25 % (alennusryhmä 1); vamman tai sairauden haitta-aste on määritelty tarkemmin myöntämisperusteissa.

Kelan myöntämää takuueläkettä saavien asiakkaiden osuus on nykyisin 0,7 % HSL:n matkakorttiasiakkaista (8 883 matkakorttia). Kelan myöntämää kansaneläkettä (vanhuus-, työkyvyttömyys- tai työttömyyseläke) saavien asiakkaiden osuus on 1,9 % (23 754 matkakorttia). Vähintään 70-vuotiaiden osuudet vuonna 2012 olivat Kelan takuueläkeläisten osalta 31 % ja Kelan kansaneläkeläisten osalta 48 %. Kelan eläkeläisten lippuihin käytetään tällä hetkellä kuntien lisäsubventiota noin 2,2 milj. euroa vuodessa, josta Helsingin osuus on 1,35 milj. euroa.

Invalidilippujen osuus on 0,4 % (5 358 matkakorttia). Lipun käyttäjistä noin 77 % oli vuonna 2012 vähintään 70-vuotiaita. Invalidilippuihin käytetään kuntien lisäsubventiota noin 0,27 milj. euroa vuodessa, josta Helsingin osuus on noin 0,20 milj. euroa.

Vapaaliput

Vapaalippuja myönnetään seuraaville asiakasryhmille: sokea, sotainvalidi, rintamaveteraani.

Sokeiden vapaalippujen osuus matkakorttiasiakkaista on 0,1 % (1 124 matkakorttia). Sokeista noin 42 % on yli 70-vuotiaita. Sokeiden vapaalippuihin käytetään tällä hetkellä kuntien lisäsubventiota noin 0,49 milj. euroa vuodessa, josta Helsingin osuus on noin 0,29 milj. euroa.

Sotainvalidien osuus matkakorttiasiakkaista on 0,1 % (356 matkakorttia) ja rintamaveteraanien 1,5 % (4 160 matkakorttia).

Oikeus matkustaa ilman lippua

Oikeus matkustaa ilman lippua HSL:n joukkoliikenteessä on seuraavilla asiakasryhmillä:

- alle 7-vuotiaat lapset (U-linjojen busseissa vain tietyin ehdoin)
- pientä lasta lastenvaunuissa, -rattaissa tai pyörätuolissa kuljettava henkilö tietyin ehdoin (poikkeuksia U-linjoilla)
- saattaja (kun saatettavalla on Oikeus saattajaan -kantakortti)
- pyörätuolia käyttävä henkilö ja hänen saattajansa (kun saatettavalla on Oikeus saattajaan -kantakortti).

04.05.2015

Ryj/1

Muut oikeudet koskevat joukkoliikennettä palvelevaa henkilökuntaa ja poliiseja.

Ilman lippua matkustamaan oikeutettujen määrästä ei ole arvioita.

Saattajan kanssa liikkuvalla pyörätuolin käyttäjällä oikeus matkustaa ilman lippua, mutta yksin pyörätuolin kanssa matkustavalla on oltava matkalippu. Pyörätuolia käyttävälle ei kuitenkaan anneta tarkastusmaksua, jos hän ei ole voinut ostaa lippua. Vantaalla pyörätuolin käyttäjällä on oikeus matkustaa ilman lippua Vantaan sisäisillä linjoilla.

Rollaattoria käyttävillä henkilöillä ei ole oikeutta matkustaa ilman lippua. Matkalippujen tarkastustilanteessa rollaattorin käyttäjä on rinnastettu pyörätuolilla liikkuvaan eli hänelle ei anneta tarkastusmaksua, jos hän ei ole pystynyt ostamaan lippua.

Lippujen hinnat ja subventio nykytilanteessa

Helsingin sisäisen lipun hinta asiakkaalle oli (vuoden 2013 tietojen mukaan) 49,50 euroa. Lipun omakustannushinta oli 133,40 euroa (vuoden 2013 tietojen mukaan), eli subventiota oli 83,90 euroa. Seutulipun hinta oli vastaavasti 95,80 ja omakustannushinta oli 156,82 euroa eli subventiota oli 60,02 euroa.

HSL:n jäsenkuntien asukkaiden henkilökohtaiselle matkakortille ladattujen matkalippujen hinnat ovat em. mukaisesti vahvasti jäsenkuntien verovaroin tuettuja. Alennus- ja vapaalippulaisten lisäalennuksiin käytetään vuositasolla yhteensä noin 30,8 miljoonaa euroa. Opiskelijoille kohdentuu tästä lisäsubventiosta 90 % eli yli 27 miljoonan euron lisätuki.

Esittelijän kannanotot

Esittelijän mielestä työryhmän näkemys siitä, että mahdolliset lisäalennukset, vapaaliput tai oikeus matkustaa ilman lippua perustuisivat jatkossa vain liikennepoliittisiin linjauksiin ja liikenneturvallisuuteen, on kannatettava ja selkeä ratkaisu pääkaupunkiseudun yhtenäiselle järjestelmälle.

Esittelijä pitää myös hyvänä lausunnolla olevan virkamiesesityksen mukaista esitystä, jossa alennuslippuryhmiä on supistettu ja selkeytetty. HSL:n nykyiset alennus- ja vapaalippujen myöntämisperusteet on määritelty pääosin 80-luvulla, jolloin joukkoliikenteen esteettömyys oli nykyistä heikompi ja erityisryhmien oli vaikeampi käyttää joukkoliikennettä. Alennuksia ja vapaalippuja onkin vuosikymmenten kuluessa myönnetty vammaisryhmille myös

joukkoliikenteen esteellisyyden perusteella. Tämä peruste alennuslipuille on häviämässä sitä mukaa kuin joukkoliikenteessä käytettävä kalusto ja maksulaitteet tulevat uudessa järjestelmässä olemaan pääosin esteettämiä.

Sokeille eivät matalalattiaiset kulkuneuvot tai uusi lipunleimauslaite kuitenkaan merkitse ratkaisevaa toimintakyvyn tukea toisin kuin liikuntaesteisille. Sokeiden henkilöiden osalta nykyisen käytännön jatkamista tulisikin harkita uudelleen. Sokeat ovat varsin pieni asiakasryhmä, ja käytännön jatkamisen taloudellinen merkitys on vähäinen.

Uuden kaarimallin lipuille ei vielä voida laskea omakustannushintaa, koska laskentaa varten tarvittaisiin tieto siitä, miten operointi-, yleis- ja infrakustannukset tulee jakaa näille uusille lippulajeille. Lipun hinnan asiakkaalle on nykyisissä alustavissa laskelmissa AB-vyöhykkeellä arvioitu olevan noin 50 euron luokkaa ja ABC-vyöhykkeellä noin 90 euron luokkaa. Jo päätetyt alennukset (lapset ja nuoret, ikäihmiset) ja alennusprosentit (50 %) huomioon ottaen nykyisillä laskelmilla hinnat olisivat asiakkaille pääsääntöisesti edullisemmat.

Joukkoliikennematkustaminen siten alustavien laskemien mukaan halpenee monilla matkoilla paljon ja kallistuu joillain matkoilla hieman. Erityisesti lyhyet matkat kuntarajojen yli ja poikittaissuuntaan halpenevat. Myös monilla nyt alennusryhmiin kuuluvilla joukkoliikennematkat tulevat olemaan melko edullisia ilman nykytasosta alennustakin.

Seniorilipun käyttöönotto jo aiemmin tehdyn päätöksen mukaisesti on perusteltua. HSL:n ehdotuksessa nuoret ja työikäiset kansan- ja takuueläkkeen saajat nousevat kuitenkin ongelmaryhmäksi.

Matkakortin hankkineista Kelan takuueläkettä saavista yli 30 % ja kansaneläkettä saavista lähes 70 % on 70 vuotta täyttäneitä, mutta vastaavasti takuueläkettä saavista lähes 70 % ja kansaneläkettä saavista yli 30 % ovat alle 70-vuotiaita. HSL:n tuleekin harkita, millä tavoin nämä ryhmät voitaisiin sisällyttää yli 70-vuotiaille suunnatun alennushintaisen päivälipun piiriin.

Joukkoliikenteen talouden kannalta nyt lausunnolla olevilla erityisryhmien alennuksilla ei ole suurta vaikutusta. Nyt esitettyjen erityisryhmien alennusten vaikutus kuntien subventioon on noin 2,9 milj. euroa. Jo aiemmin päätetty opiskelijoiden lippujen hinnan alennus (-50 %) aiheuttaa vuoden 2013 hintatasossa 27,6 milj. euron lisäsubvention kunnille.

Uusien alennusryhmien perustaminen esitettyjen lisäksi tai alennusten laajentaminen ei kuntatalouden näkökulmasta ole perusteltua. Tulevina

04.05.2015

Ryj/1

vuosina on mm. tulevien infrainvestointien johdosta paineita niin lippujen hintojen kuin kuntien rahoitusosuuden kasvattamiseen, joten alennuskäytäntöjen laajentamisella ei ole syytä lisätä rahoitustarvetta.

Esittelijä

apulaiskaupunginjohtaja
Pekka Sauri

Lisätiedot

Kristiina Matikainen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36035
kristiina.matikainen(a)hel.fi

Liitteet

- 1 HSL:n lausuntopyyntö 18.2.2015
- 2 HSL:n ote pöytäkirjasta 10.2.2015
- 3 Lippujen hinnoitteluperiaatteet
- 4 Lippujen omakustannushinnat
- 5 Yhteenveto asiakasryhmistä
- 6 Vammaisneuvoston lausunto 31.3.2015
- 7 Vanhusneuvoston lausunto 2.4.2015
- 8 Vammaisasiamiehen lausunto 18.3.2015
- 9 Näkövammaisten järjestöjen lausunto 17.3.2015
- 10 Opiskelijakuntien ja ylioppilaskuntien lausunto

Tiedoksi

Ksv

Päätöshistoria

Opetuslautakunta 14.04.2015 § 56

HEL 2015-002286 T 08 02 00

Lausunto

Opetuslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon:

Helsingin peruskoulujen oppilaat sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijat ovat aktiivisia joukkoliikenteen käyttäjiä. Jukista liikennettä käytetään mm. koulumatkoihin, opintokäynteihin, TET- ja harjoittelujaksoihin.

Opetusvirastossa koululaislippuja käyttää 6 068 oppilasta. Lukuun sisältyvät myös ruotsinkieliset koulut ja ne oppilaat, joilla on haltijamatkakortti oman äidinkielen tai oman uskonnon opetukseen. Koulumatka-avustuksen kilometrirajat ovat vuosiluokilla 1-6 kaksi kilometriä ja vuosiluokilla 7-9 kolme kilometriä.

Toisella asteella opiskelijat maksavat itse opiskelijaliput, joten niiden määrää ei opetusvirastossa tiedetä. Toisella asteella opiskelee yli 10 000 helsinkiläistä opiskelijaa, joista suurin osa käyttää joukkoliikennettä.

Koulujen opetussuunnitelmaan kuuluvat erilaiset opintokäynnit ja opintoretket. Ne tukevat koulua kasvatus- ja opetustehtävässä mahdollistamalla muun muassa erilaiset oppimisympäristöt ja moniammatillisen yhteistyön. Koululaisryhmien pääsy esim. kulttuurilaitoksiin on toistaiseksi riippuvainen koulun määrärahoista ja koulun sijainnista em. laitoksiin nähden. Matkakustannukset vaikeuttavat useiden oppilasryhmien liikkumista tai estävät sen kokonaan.

Opetuslautakunta katsoo, että

1) lippujärjestelmässä tulee säilyttää nykyiset oppilaiden ja opiskelijoiden alennukset,

2) ettei nyt voimassaolevista alennuksista luovuta, mutta lisätään perusopetusikäisille oppilasryhmille maksuton matkustusoikeus Helsingin sisäisessä liikenteessä silloin, kun ne koulun työpäivinä opettajan johdolla klo 9-15 välisenä aikana matkustavat koululta opetussuunnitelman mukaisille opintoretkille, kulttuuri- ja liikuntakohteisiin tai muutoin satunnaisesti opiskelevat muualla kuin omassa koulukiinteistössään, ja

3) vyöhykemallissa otettaisiin huomioon se, että Helsingin kaupungin sisällä liikkuvilta oppilailta tai opiskelijoilta ei perittäisi kahden vyöhykkeen maksua, vaan opiskelija-/koululaislippu hinnoiteltaisiin yhden vyöhykkeen kustannuksilla.

Kouluissa opetetaan vastuullista liikennekäyttäytymistä ja rohkaistaan oppilaita joukkoliikenteen käyttäjiksi. Olisi toivottavaa, että HSL hyvällä kasvatuskumppanuudella peruskoulujen kanssa tukisi helsinkiläisten oppilasryhmien liikkumista ja koko kaupungin mm. erittäin hyvien kulttuuripalveluiden käyttöä. Oppilaat oppisivat arvostamaan HSL:n antamaa tukea, ymmärtäisivät yksityishenkilönä liikkueensa matkalipun ostamisen vaatimuksen ja tärkeyden sekä oppisivat entistä enemmän käyttämään hyvin toimivaa julkista liikennettä myös kestäväen kehityksen näkökulmasta.

Vuonna 2014 peruskoulut käyttivät opintokäyntien matkoihin noin 156 000 euroa. Tämän lisäksi oppilaiden matkakuluja tulee myös muista liikkumisista koulupäivän aikana. Näitä kuluja vuonna 2014 oli yhteensä noin 883 000 euroa. Koulukirjojen ja -tarvikkeiden hankinta joudutaan suhteuttamaan myös opintokäyntimenoihin. Maksuttomiin

04.05.2015

Ryj/1

tapahtumiin, esityksiin ja näyttelyihin osallistuminen ei ole läheskään aina mahdollista matkalippukustannusten takia. Näin ollen kulttuurilaitosten olemassa olevia resursseja jää käyttämättä. Jotta mahdollisimman moni lapsi pääsisi osallistumaan kulttuurilaitosten ja liikuntapaikkojen tarjontaan, on kaupungin sisäisen liikenteen palvelut saatava maksuttomiksi koululaisryhmille koulupäivän aikana. Näin edistetään koulujen ja oppilaiden alueellista tasa-arvoa sekä kulttuuri- ja liikuntapalvelujen saavutettavuutta ja kasvatetaan lapsista kulttuurin kuluttajia, aktiivisia liikkujia ja julkisen liikenteen käyttäjiä. Opintomatkojen muuttaminen maksuttomiksi vastaa myös Helsingin kaupungin strategiaohjelman 2013–2016 haasteisiin.

Käsittely

14.04.2015 Ehdotuksen mukaan

Keskustelu.

Hyväksyttiin esittelijän ehdotus.

Esittelijä

opetustoimen johtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Leena Lakovaara, aluepäällikkö, puhelin: 310 71764
leena.lakovaara(a)hel.fi
Outi Salo, linjanjohtaja, puhelin: 310 86274
outi.salo(a)hel.fi
Niclas Grönholm, linjanjohtaja, puhelin: 310 86225
niclas.gronholm(a)hel.fi

Kaupunkisuunnittelulautakunta 31.03.2015 § 86

HEL 2015-002286 T 08 02 00

Lausunto

Kaupunkisuunnittelulautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon.

Lausunto

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä (HSL) on laatinut virkamiesehdotuksen eräiden nykyisin alennus- ja vapaalippuja saavien ryhmien matkalipuista sekä oikeudesta matkustaa ilman lippua.

Kaupunkisuunnittelulautakunnan mielestä uuden lippujärjestelmän alennusmuotoja voidaan yksinkertaistaa ja yhdenmukaistaa, mutta niitä ei voida kokonaan poistaa nyt esitetyssä laajuudessa.

Lastenvaunujen kanssa matkustavien ja pyörätuolilla liikkuvien osalta uusi hinnoittelu olisi sekava. Joukkoliikennematkan hinta vaihtelisi valitusta kulkuvälineestä riippuen. Lisäksi osassa busseista matkasta tulisi maksaa, mikäli bussi on varustettu leimaus- ja kertalipun myyntilaitteilla bussin keskitilassa.

Raitiovaunuissa ja busseissa ei nykyään kohtuudella pystytä varmistamaan sitä, että lastenvaunut mahtuvat mukaan kyytiin. Jos lastenvaunujen kuljettaminen olisi maksullista, olisi palvelun myös toteuduttava. Rattaissa kuljetettavan lapsen ikäraja voitaisiin kuitenkin laskea nykyisestä 6 vuodesta.

Uudesta lippujärjestelmästä tulee tehdä joustava siten, että mahdollisia käyttäjäryhmiä ja hinnoittelua voidaan tarvittaessa muuttaa tulevaisuudessakin. Mahdollisuus kuntakohtaiseen kausilipun hinnoitteluun on myös syytä säilyttää uudessa taksajärjestelmässä.

Käsittely

31.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Lautakunta päätti muuttaa asioiden käsittelyjärjestystä siten, että se käsitteli asian Lsp/2 asian Vp/2 jälkeen.

Vastaehdotus:

Risto Rautava: Lausunnosta poistetaan kappale: "Eläkeläisten alennuslippujen poisto ei vaikuta liikennepoliittisesti järkevältä. Iäkkäitä tulisi muun muassa liikenneturvallisuussyistä kannustaa oman auton sijasta liikkumaan joukkoliikenteellä."

Kannattajat: Matti Niiranen

Vastaehdotus:

Jape Lovén: Lausunnosta poistetaan kohta: "Jos HSL ei jatkossa myönnä entisen kaltaisia alennuslippuja, pitäisi tutkia mahdollisuuksia kehittää järjestelmää siten, että kunnat voisivat itse suoraan ostaa omille erityisryhmilleen myönnettäviä lippuja. Tällöin kunnat voisivat tarjota lippuja halutessaan keskenään erilaisin perustein ja harkita, mitkä ryhmät saisivat halvempaa tai maksutonta joukkoliikennettä. HSL:n tulisi jatkossakin harkita liikennepoliittisin perustein annettavat alennukset, mutta sosiaalisin perustein myönnettävät alennukset ja ilmaisliput voisivat olla kunkin kunnan itse ratkaistavissa."

04.05.2015

Ryj/1

Kannattajat: Heta Välimäki

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lausunnosta poistetaan kohta: "Jos HSL ei jatkossa myönnä entisen kaltaisia alennuslippuja, pitäisi tutkia mahdollisuuksia kehittää järjestelmää siten, että kunnat voisivat itse suoraan ostaa omille erityisryhmilleen myönnettäviä lippuja. Tällöin kunnat voisivat tarjota lippuja halutessaan keskenään erilaisin perustein ja harkita, mitkä ryhmät saisivat halvempaa tai maksutonta joukkoliikennettä. HSL:n tulisi jatkossakin harkita liikennepoliittisin perustein annettavat alennukset, mutta sosiaalisin perustein myönnettävät alennukset ja ilmaisliput voisivat olla kunkin kunnan itse ratkaistavissa."

Jaa-äännet: 3

Matti Niiranen, Tom Packalén, Risto Rautava

Ei-äännet: 6

Hennariikka Andersson, Pekka Buttler, Jape Lovén, Elina Moisio, Mikko Särelä, Heta Välimäki

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Suoritetussa äänestyksessä Lovénin vastaehdotus voitti esittelijän ehdotuksen äänin 6-3.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Poistetaan kappale: "Eläkeläisten alennuslippujen poisto ei vaikuta liikennepoliittisesti järkevältä. Iäkkäitä tulisi muun muassa liikenneturvallisuussyistä kannustaa oman auton sijasta liikkumaan joukkoliikenteellä."

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 7

Hennariikka Andersson, Elina Moisio, Matti Niiranen, Tom Packalén, Risto Rautava, Mikko Särelä, Heta Välimäki

Tyhjä: 2

Pekka Buttler, Jape Lovén

Poissa: 0

04.05.2015

Ryj/1

Suoritetussa äänestyksessä Rautavan vastaehdotus voitti esittelijän ehdotuksen äänin 7-0. Tyhjää äänesti 2.

Esittelijä

liikennesuunnittelupäällikkö
Reetta Putkonen

Lisätiedot

Markku Granholm, liikenneinsinööri, puhelin: 310 37121
markku.granholm(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveyslautakunta 24.03.2015 § 109

HEL 2015-002286 T 08 02 00

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi Helsingin seudun liikenne - kuntayhtymälle HSL:lle seuraavan esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon:

”Toimivalla joukkoliikenteellä on keskeinen merkitys sosiaali- ja terveysviraston eri asiakasryhmille ja viraston palvelujen saavutettavuudelle. Eri väestöryhmiä tulee kohdella tasapuolisesti. Tietyissä tilanteissa heikommassa tai erityisasemassa olevien väestöryhmien osalta positiivinen erityiskohtelu voi olla perusteltua. Kaikilla henkilöillä tulee olla samanlaiset tosiasialliset mahdollisuudet liikkumiseen julkisella joukkoliikenteellä.

Kaikkien kansalaisten yhdenvertainen liikkuminen edellyttää palvelutasoltaan riittäviä joukkoliikennepalveluja. Mikäli joukkoliikenne ei kykene vastaamaan erityisryhmien palvelutarpeeseen, järjestetään palvelut erityislainsäädännön kuten vammaispalvelulain nojalla. Joukkoliikennepalvelujen tasoa on arvioitu laadullisesti muun muassa saavutettavuudella, matkan helppoudella, esteettömyydellä ja hallittavuudella. Määrällisesti palvelutasoa voidaan arvioida esimerkiksi kävelymatkan pituudella, matka-ajalla, liikennöintiajalla, vaihtojen lukumäärällä, vuorotarjonnalla ja täsmällisyydellä. Näiden lisäksi myös asiakkaan matkasta maksama hinta vaikuttaa kokemukseen palvelutasosta.

Joukkoliikennelain (869/2009) 3 § tavoitteena on joukkoliikenteen kehittäminen siten, että ihmisten käytettävissä on välttämättömiä jokapäiväisiä liikkumistarpeita vastaavat joukkoliikenteen palvelut koko maassa. Tavoitteena on lisäksi, että runsasväkisillä kaupunkiseuduilla ja niiden välisessä liikenteessä palvelutaso on niin korkea, että joukkoliikenteen kulkutapaosuus kasvaa.

Sosiaali- ja terveysviraston asiakasryhmien palvelutarpeet joukkoliikenteessä

Julkisen liikenteen käyttö asettaa haasteita osalle sosiaali- ja terveysviraston asiakkaista. Haasteet saattavat liittyä esimerkiksi henkilön iän tai vamman aiheuttamaan toimintakyvyn alenemiseen, toimeentuloon tai muuhun elämäntilanteeseen. Osa näistä haasteista on ratkaistavissa sosiaali- ja terveysviraston palvelujen tuella. Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 15 § asettaa kuitenkin paitsi viranomaiselle myös eri palvelun tarjoajalle velvollisuuden varmistua siitä, että asiakkailta on tasavertainen mahdollisuus käyttää palvelua.

Esteettömyys ei toteudu monien vammaisten henkilöiden tai ikäihmisten osalta kuin osittain julkisessa joukkoliikenteessä. Esteettömyyttä tulee tarkastella laajasti koko matkustusprosessin osalta lähtien aikatauluista ja lipun ostamisesta/käyttämisestä, käsittäen pysäkille ja pysäkiltä liikkumisen, ajoneuvoon nousun, ajoneuvossa liikkumisen ja matkustamisen ja päättyen pysäkiltä poistumisen. Julkisen liikenteen käytön kynnys nousee henkilöillä, jotka eivät voi olla varmoja koko matkansa esteettömyydestä tai jotka eivät voi olla varmoja, että heidän käyttämällään reitillä kalusto on aina esteetöntä. Tämä muodostuu ongelmaksi myös, mikäli hinnoitteluperuste vaihtelee riippuen kullakin linjalla käytössä olevasta kalustosta, kuten esimerkiksi siitä, onko bussi varustettu leimauslaitteella myös keskitilassa.

Yksilöllisten kuljetuspalvelujärjestelyjen tarve vähenee sitä mukaa, kun joukkoliikenne muuttuu esteettömäksi. Vammaisten henkilöiden kuljetuspalvelut tulisi ensisijassa järjestää joukkoliikennettä kehittämällä. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (380/1987) ja sen nojalla annetun asetuksen (759/1978) mukaisen kuljetuspalvelun tarkoitus on toimia toissijaisena erityispalveluna tilanteessa, jossa normaali joukkoliikenne ei pysty takaamaan vaikeavammaiselle henkilölle riittäviä kuljetuspalveluja.

Liikenneturvallisuus tulee taata kaikissa kuljetuksissa. Matkan maksamisen tai lipun käsittely ei saa vaarantaa matkustajan tai muiden turvallisuutta kuljetuksen aikana. Esimerkiksi lasta lastenrattaissa kuljettavan henkilön tulee voida valvoa lapsen turvallisuutta koko matkustustilanteen ajan.

HSL myöntää alennuksia ja vapaalippuja pääsääntöisesti liikennepoliittisin perustein. Tämä pääsääntö ei kuitenkaan ole ehdoton. Alennus- ja vapaalippuja myönnetään myös opiskelijoille, eräille virkamiehille ja poliitikoille. Sosiaali- ja terveyslautakunta pitäääkin tärkeänä, että liikuntarajoitteisille, näkövammaisille ja vanhuksille tarjotaan jatkossakin alennuksia kuten nykyisinkin.

04.05.2015

Ryj/1

Hallinnollisesti on perusteltua, että alennus- ja vapaalippujen myöntäminen tapahtuu mahdollisimman sujuvasti ilman eri asiantuntijoiden lausuntoja ja hallintopäätöksiä.

Toimeentulokiasiakkaiden osalta todetaan, että Helsingissä Helsingin sisäiset matkat katetaan toimeentulotuen perusosalla.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan mielestä pyörätuolien ja lastenvaunujen käyttäjille suunnatut edut on pidettävä ennallaan. Myös rollaattorien ja muiden apuvälineiden käyttö on huomioitava.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Liikkuminen mahdollistaa osallistumisen yhteiskuntaan, antaa autonomian ja elämänhallinnan tunnetta, vahvistaa sosiaalisia suhteita ja vuorovaikutusta. Liikkumisella on suuri vaikutus henkilöiden elämänlaatuun. Liikkuminen on yksi olennaisimpia osallistumisen edellytyksiä: opiskelu, koulunkäynti, työ ja harrastukset edellyttävät liikkumisen mahdollisuutta. Samoin monien palveluiden käytön edellytyksenä on mahdollisuus liikkua palveluntarjoajan luo. Liikkumiseen liittyvät hankaluudet ja liikkumismahdollisuuksien rajoitukset lisäävät henkilön riskiä syrjäytyä yhteiskunnasta ja vähentävät hänen osallisuuttaan."

Käsittely

24.03.2015 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

1. vastaehdotus:

Tuomas Tuure: Lisätään kohtaan 9 lause:

Sosiaali- ja terveyslautakunta pitääkin tärkeänä, että liikuntarajoitteisille, näkövammaisille ja vanhuksille tarjotaan jatkossakin alennuksia kuten nykyisinkin.

Kannattajat: Laura Nordström ja Miikka Merikanto

2. vastaehdotus:

Tuomas Tuure: Sosiaali- ja terveyslautakunnan mielestä pyörätuolien ja lastenvaunujen käyttäjille suunnatut edut on pidettävä ennallaan. Myös rollaattorien ja muiden apuvälineiden käyttö on huomioitava.

Kannattajat: Laura Nordström ja Miikka Merikanto

Sosiaali- ja terveyslautakunnan päätös syntyi seuraavien äänestysten tuloksena

1 äänestys

04.05.2015

Ryj/1

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
Ei-ehdotus Tuomas Tuure: Lisätään kohtaan 9 lause: Sosiaali- ja terveyslautakunta pitääkin tärkeänä, että liikuntarajoitteisille, näkövammaisille ja vanhuksille tarjotaan jatkossakin alennuksia kuten nykyisinkin.

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 10

Maija Anttila, Gunvor Brettschneider, Rene Hursti, Miina Kajos, Jouko Malinen, Miikka Merikanto, Laura Nordström, Leena Riittinen, Tiina Tasmuth, Tuomas Tuure

Tyhjä: 3

Sirpa Asko-Seljavaara, Sami Heistaro, Kimmo Parhiala

Poissa: 0

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan
Ei-ehdotus Tuomas Tuure: Sosiaali- ja terveyslautakunnan mielestä pyörätuolien ja lastenvaunujen käyttäjille suunnatut edut on pidettävä ennallaan. Myös rollaattorien ja muiden apuvälineiden käyttö on huomioitava.

Jaa-äännet: 0

Ei-äännet: 11

Maija Anttila, Sirpa Asko-Seljavaara, Gunvor Brettschneider, Rene Hursti, Miina Kajos, Jouko Malinen, Miikka Merikanto, Laura Nordström, Leena Riittinen, Tiina Tasmuth, Tuomas Tuure

Tyhjä: 2

Sami Heistaro, Kimmo Parhiala

Poissa: 0

Esittelijä

virastopäällikkö
Hannu Juvonen

Lisätiedot

Anna-Kaisa Tukiala, johtava asiantuntija, puhelin: 310 46693
anna-kaisa.tukiala(a)hel.fi